

наказом від 31.07.2014 № 0206-1/268

Положення
про електронне (дистанційне) навчання в
Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна

I. Загальні положення

1.1. Положення про електронне (дистанційне) навчання (далі – Положення) Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (далі – університет) є нормативним документом, який регламентує організацію (порядок) процесу електронного (дистанційного) навчання в університеті.

1.2. Це Положення розроблене згідно з Положенням про дистанційне навчання, яке затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 25 квітня 2013 року №466, Положенням про організацію навчального процесу в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна, що затверджене наказом ректора від 28 липня 2009 р. № 0501-1/138.

1.3. Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається переважно за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

1.4. Метою дистанційного навчання є надання освітніх послуг шляхом застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій за певними освітніми або освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до державних стандартів освіти; за програмами підготовки громадян до вступу у навчальні заклади, підготовки іноземців та підвищення кваліфікації працівників.

1.5. У цьому Положенні терміни і поняття вживаються у таких значеннях:

асинхронний (off-line) режим – взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники взаємодіють між собою із затримкою у часі, застосовуючи при цьому електронну пошту, форум, соціальні мережі тощо;

веб-ресурси навчальних дисциплін (програм), у тому числі дистанційні курси, – систематизоване зібрання інформації та засобів навчально-методичного характеру, необхідних для засвоєння навчальних дисциплін (програм), яке доступне через Інтернет (локальну мережу) за допомогою веб-браузера та/або інших доступних користувачеві програмних засобів;

веб-середовище дистанційного навчання – системно організована сукупність веб-ресурсів навчальних дисциплін (програм), програмного забезпечення управління веб-ресурсами, засобів взаємодії суб'єктів дистанційного навчання та управління дистанційним навчанням;

дистанційна форма навчання – форма організації навчального процесу у вищому навчальному закладі, яка забезпечує реалізацію дистанційного навчання та передбачає можливість отримання випускниками документів державного зразка про відповідний освітній або освітньо-кваліфікаційний рівень;

інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання – технології створення, накопичення, зберігання та доступу до веб-ресурсів (електронних ресурсів) навчальних дисциплін (програм), а також забезпечення організації і супроводу навчального процесу за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, у тому числі Інтернету;

психолого-педагогічні технології дистанційного навчання – система засобів, прийомів, кроків, послідовне здійснення яких забезпечує виконання завдань навчання, виховання і розвитку особистості;

синхронний (on-line) режим – взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої всі учасники одночасно перебувають у веб-середовищі дистанційного навчання (чат, аудіо-, відеоконференції, соціальні мережі тощо);

система управління веб-ресурсами навчальних дисциплін (програм) – програмне забезпечення для створення, збереження, накопичення та передачі веб-ресурсів, а також для забезпечення авторизованого доступу суб'єктів дистанційного навчання до цих веб-ресурсів;

система управління дистанційним навчанням – програмне забезпечення, призначене для організації навчального процесу та контролю за навчанням через Інтернет та/або локальну мережу;

суб'єкти дистанційного навчання – особи, які навчаються (студент, слухач), та особи, які забезпечують навчальний процес за дистанційною формою навчання (педагогічні та науково-педагогічні працівники, методисти тощо);

технології дистанційного навчання – комплекс освітніх технологій, включаючи психолого-педагогічні та інформаційно-комунікаційні, що надають можливість реалізувати процес дистанційного навчання у навчальних закладах та наукових установах.

II. Реалізація дистанційного навчання

2.1. Дистанційне навчання реалізовується шляхом: застосування дистанційної форми як окремої форми навчання; використання технологій дистанційного навчання для забезпечення навчання у різних формах.

2.2. Напрями підготовки та кількість студентів, слухачів, які навчаються за дистанційною формою, визначаються відповідно до рішення Вченої ради університету в межах ліцензованого обсягу підготовки (перепідготовки, підвищення кваліфікації, спеціалізації) за заочною формою навчання та/або в межах ліцензованого обсягу підготовки до вступу у вищий навчальний заклад, підготовки іноземців.

2.3. Строк навчання студентів, слухачів за дистанційною формою встановлюється університетом і має бути не меншим, ніж за денною формою за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями, напрямами підготовки та спеціальностями.

2.4. Веб-ресурси, що використовуються в університеті для забезпечення навчального процесу за дистанційною формою навчання, мають проходити процедуру перевірки (експертизи) відповідно до Положення про Банк веб-ресурсів системи електронного (дистанційного) навчання, (затверджено наказом від 07.05.2012 р. № 0206-1/086) та Положення про визнання інформаційних веб-ресурсів системи електронного (дистанційного) навчання в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна та їх окремих елементів як навчально-методичних праць та здійснення їхньої експертизи (затверджено наказом від 07.05.2012 р. № 0206-1/087).

2.5. Навчальний процес з використанням технологій електронного (дистанційного) навчання в університеті організовується на підставі навчальних планів, що розроблені на основі галузевих стандартів вищої освіти при виконанні вимог до всіх елементів технологій дистанційного навчання, відповідно до Положення про організацію навчального процесу в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна.

2.6. Розподіл кредитів і навчальних годин з дисциплін за видами занять здійснюється на основі пропозицій кафедр та Центру ЕН, навчальні плани затверджуються Вченою радою факультету.

2.7. Організація навчального процесу здійснюється підрозділами університету (Центром ЕН, факультетами (інститутами), кафедрами тощо).

2.8. Електронне (дистанційне) навчання в університеті реалізується через Центр електронного навчання (далі – Центр ЕН) відповідно до Положення про Центр електронного навчання Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, яке затверджене наказом ректора від 29.09.2011 р. № 0202-1/167.

2.8.1. Центр ЕН здійснює:

- координацію дій структурних підрозділів університету в системі електронного (дистанційного) навчання;

- проведення підготовки, перепідготовки кадрів щодо електронного (дистанційного) навчання з видачею відповідного документу;
- експертну оцінку і сертифікацію дистанційних курсів;
- планування, організацію та контроль навчання студентів у системі електронного (дистанційного) навчання;
- планування, організацію та контроль діяльності науково-педагогічних працівників кафедр у системі електронного (дистанційного) навчання.

2.8.2. Кафедри здійснюють:

- впровадження технологій електронного (дистанційного) навчання у процеси підготовки спеціалістів усіх рівнів та всіх форм навчання;
- визначення викладачів, які створюють та супроводжують дистанційні курси;
- забезпечення викладання дистанційних курсів відповідних спеціальностей;
- рекомендацію дистанційних курсів до сертифікації;
- розробку робочих навчальних планів з дисциплін із застосуванням технологій електронного (дистанційного) навчання;

2.8.3. Факультети (інститути):

- впроваджують та підтримують технології електронного навчання (далі – ЕН) дистанційного навчання (далі – (ДН)) у відповідних формах навчання;
- здійснюють організаційну та контролюючу функції щодо застосування ЕН (ДН) на відповідних спеціальностях;
- планують впровадження ЕН (ДН) та застосування технологій ЕН (ДН) в усіх формах навчання;
- надають Центру ЕН данні щодо результатів навчального процесу.

III. Особливості організації навчального процесу електронного(дистанційного) навчання

3.1. Навчальний процес за дистанційною формою навчання здійснюється у таких формах: самостійна робота, навчальні заняття, практична підготовка, контрольні заходи. Основною формою організації навчального процесу за дистанційною формою є самостійна робота.

3.2. Самостійне вивчення передбачає використання навчальних матеріалів дистанційних курсів, які студенти одержують через Інтернет (Інтранет, корпоративну мережу) і/або на переносному носії інформації (CD-ROM, DVD-ROM тощо). Вимоги щодо самостійного вивчення навчального матеріалу конкретної дисципліни визначаються навчальною програмою дисципліни, методичними вказівками, інструкціями й завданням, які містяться в дистанційному курсі. Самостійна робота студентів включає вивчення основних і додаткових навчально-методичних матеріалів у різному виконанні; виконання індивідуальних, контрольних, розрахунково-практичних, тестових та інших завдань; виконання курсових проектів, написання курсових робіт, тематичних

рефератів та есе; роботу з інтерактивними підручниками й навчально-методичними матеріалами, у тому числі з мережевими або автономними мультимедійними електронними підручниками, практикумами; роботу з базами даних віддаленого доступу.

3.3. Основними видами навчальних занять за дистанційною формою навчання є: лекція, семінар, практичні заняття, лабораторні заняття, консультації та інші.

3.4. Лекція, консультація, семінар проводяться зі студентами (учнями, слухачами) дистанційно у синхронному або асинхронному режимі відповідно до навчального плану.

3.5. Отримання навчальних матеріалів, спілкування між суб'єктами дистанційного навчання під час навчальних занять, що проводяться дистанційно, забезпечується передачею відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації у синхронному або асинхронному режимі.

3.6. Практичне заняття, яке передбачає виконання практичних (контрольних) робіт, тестів для самоконтролю, відбувається дистанційно в асинхронному режимі. Окремі практичні завдання можуть виконуватись у синхронному режимі, що визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

3.7. Лабораторне заняття проводиться очно у спеціально обладнаних навчальних лабораторіях або дистанційно з використанням відповідних віртуальних тренажерів і лабораторій.

3.8. До інших видів навчальних занять при здійсненні навчального процесу можуть відноситися ділові ігри, виконання проектів у групах тощо. Ці види навчальних занять можуть проводитись очно або дистанційно у синхронному або асинхронному режимі, що визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

3.9. Практична підготовка студентів (слухачів), які навчаються за дистанційною формою навчання, проводиться за окремо затвердженою програмою.

3.10. Контрольні заходи з навчальної дисципліни (предмета) при здійсненні підготовки фахівців за дистанційною формою навчання включають проміжний (тематичний, модульний), підсумковий та інші визначені форми контролю знань, умінь та навичок, набутих студентом або слухачем у процесі навчання.

Усі контрольні заходи можуть здійснюватися дистанційно з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема відеоконференц-зв'язку за умови забезпечення аутентифікації того, хто навчається, або очно.

3.11. Державна атестація при підготовці фахівців за дистанційною формою навчання здійснюється згідно зі статтею 7 Закону України «Про вищу освіту».

3.12. Організація навчання за заочною формою з електронного (дистанційного) навчання чи за дистанційною формою навчання під час сесій і в міжсесійний період здійснюється відповідно до графіку навчального процесу та робочих навчальних планів на поточний рік, які доводяться до відома всіх студентів перед початком навчального року.

3.13. При організації навчального процесу за будь-якою формою навчання технології дистанційного навчання можуть використовуватися для методичного та дидактичного забезпечення самостійної роботи, контрольних заходів, а також при здійсненні навчальних занять.

3.14. Результати семестрового та підсумкового контролю зберігаються в електронному вигляді та дублюються на паперових носіях (екзаменаційних і залікових відомостях, книгах і залікових книжках у деканаті).

IV. Електронний деканат

4.1. Електронний деканат є структурним підрозділом Центру ЕН, який відповідає за організацію та контроль навчального процесу в системі електронного навчання університету.

4.2. Навчальний процес кожного студента в системі електронного навчання планується, організується і контролюється електронним деканатом.

4.3. У віртуальному особистому кабінеті електронного деканату в кожного студента може бути індивідуальний навчальний план на поточний семестр, в якому вказані назви дисциплін, прізвища викладачів, строки навчання, форми та терміни проходження поточного і підсумкового контролю.

4.4. В особистому кабінеті студенту надається можливість отримати варіанти завдань; відправити виконані роботи; виконати тести; ознайомитися з результатами своїх робіт і тестів; за необхідності – спілкуватися з деканатом (методистом чи тьютором); отримувати різну інформацію щодо навчального процесу.

4.5. Електронний деканат здійснює облік виконання кожним студентом навчального плану, враховуючи терміни виконання поточного контролю (контрольні роботи, тести тощо). Облік здійснюється за окремими курсами (відповідно до модулів у межах курсу) та випускною роботою.

4.6. Електронний деканат надає можливість викладачеві мати уявлення про роботу студента над курсом.

4.7. Електронний деканат здійснює облік роботи викладача у системі електронного навчання, виконання ним навчальних доручень.

4.8. Електронний деканат здійснює підготовку підсумкових відомостей з дисциплін та довідок стосовно роботи студента над курсом.

V. Забезпечення електронного (дистанційного) навчання

5.1. Науково-методичне забезпечення дистанційного навчання включає:

методичні (теоретичні та практичні) рекомендації щодо розроблення та використання педагогічно-психологічних та інформаційно-комунікаційних технологій дистанційного навчання;

критерії, засоби і системи контролю якості дистанційного навчання; змістове, дидактичне та методичне наповнення веб-ресурсів (дистанційних курсів) навчального плану/навчальної програми підготовки.

5.2. Педагогічні, науково-педагогічні працівники і методисти кафедр та факультетів, в яких організована дистанційна форма навчання, повинні підвищувати свою кваліфікацію щодо організації та володіння технологіями дистанційного навчання (щонайменше – один раз на 5 років та обсягом не менше 108 академічних годин). Кваліфікація працівників, які підвищували свою кваліфікацію має бути підтверджена документом про підвищення кваліфікації за тематикою дистанційного навчання.

5.3. Системотехнічне забезпечення дистанційного навчання включає:

апаратні засоби (персональні комп'ютери, мережеве обладнання, джерела безперебійного живлення, сервери, обладнання для відеоконференц-зв'язку тощо), які забезпечують розроблення і використання веб-ресурсів навчального призначення, управління навчальним процесом та необхідні форми навчальної взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання у синхронному і асинхронному режимах;

інформаційно-комунікаційне забезпечення з пропускною здатністю каналів, що надає всім суб'єктам дистанційного навчання навчального закладу цілодобовий доступ до веб-ресурсів і веб-сервісів для реалізації навчального процесу в синхронному та асинхронному режимах;

програмне забезпечення загального та спеціального призначення (у тому числі для осіб з особливими потребами), яке має бути ліцензійним або побудованим на програмних продуктах з відкритими кодами;

вимоги до веб-ресурсів навчальних дисциплін (дистанційних курсів), що необхідні для забезпечення дистанційного навчання, затверджуються наказом ректора університету за рекомендацією Координаційної ради з питань організації електронного (дистанційного) навчання;

5.4. Враховуючи підвищену складність підготовки методичного та дидактичного забезпечення дистанційних курсів у порівнянні з підготовкою методичних матеріалів для інших форм навчання, завідувачі кафедр повинні встановлювати перерозподіл робочого часу між методичними й навчальними формами роботами у бік зменшення останніх. Викладачам, які забезпечують

підготовку дистанційних курсів, можуть бути встановлені надбавки, здійснене преміювання та інші форми заохочення.

Директор Центру ЕН

В.Г. Левчук